

Ewa Pilawska

Koncepcja programowa
Teatru Powszechnego w Łodzi
wrzesień 2020 – sierpień 2024

Łódź, czerwiec 2020

Różnorodność, dialog, lokalność i autentyczność

Mojemu myśleniu o teatrze szczególnie bliskie są kategorie **różnorodności** oraz **dialogu**. **Różnorodność** oznacza, że nie zamyka się widza w ciasnych ramach, ale stwarza się dla niego, na kanwie teatru, szerokie pole do zderzania odmiennych estetyk – labirynt z wieloma wyjściami, których samodzielnie może poszukiwać zgodnie z własnymi upodobaniami. **Dialog** z kolei każe ciągle pamiętać, że nie tworzymy teatru w myśl zasady *ars pro arte* – przecież teatr to przestrzeń, która nie istnieje bez widza. Uczciwa rozmowa z odbiorcą to fundament teatru.

Poniższa koncepcja programowa dla Teatru Powszechnego w Łodzi dotyczy kolejnych czterech sezonów artystycznych, ale niemożliwe jest, abym pominęła w niej dotychczasowe doświadczenia, przebytą drogę i zrealizowane projekty. Przyszłe sezony będą czerpać z przeszłości i teraźniejszości. Uważam, że powinny harmonijnie kontynuować i twórczo rozwijać dotychczas wytyczony kierunek, wzbogacając program Teatru o nowe rozwiązania, które szczegółowo opisuję w dalszej części.

Przykład polskich teatrów o jasno zdefiniowanym od lat profilu artystycznym udowadnia, że tym trwalsza i silniejsza instytucja, im bardziej zakorzeniona. To „zakorzenienie” może mieć różne wymiary i dotyczyć różnych wartości – przede wszystkim jednak osadzenia w kontekście miejsca, czyli kontekście społecznym i lokalnym. Nie chodzi mi o bezrefleksyjne wpisanie się w oczekiwania publiczności – to powodowałoby stagnację i rezygnację z rozwoju na rzecz krótkowzrocznego schlebiana gustom. To „zakorzenienie” oznacza świadomość punktu, w którym „zaczyna się” teatr funkcjonujący w określonym miejscu. W każdym miejscu na świecie teatr zaczyna się w innym punkcie i do innego celu zmierza. Przebywa inną drogę w zależności od okoliczności, które po drodze napotyka. W innym punkcie zaczyna się teatr w Londynie i Paryżu, w innym w niedalekiej Warszawie, a w jeszcze innym w Łodzi. Obecna sytuacja pandemii dodatkowo zmusza twórców do weryfikacji roli i pozycji teatru w społeczeństwie.

Specyfika miasta stawia przed teatrem tyle samo wyzwań, co i możliwości twórczego reagowania na nie. Unikatowa tkanka Łodzi definiuje moje spojrzenie na Teatr Powszechny, który ma sens tylko wtedy, gdy jego siłą staje się mądre potraktowanie **lokalności** jako siły sprawczej i inspiracji do dalszych działań. Siłą Teatru Powszechnego nie może być przeszczepianie gotowych rozwiązań spoza Łodzi na lokalny grunt. Pozycji Teatru Powszechnego nie zbuduje powielanie pomysłów czy wstydlive nieprzyznawanie się do ulicy Legionów, przy której jest zlokalizowany. Jego siłą może być tylko **autentyczność**, która rozwija się na łódzkim gruncie - ten rodzaj prawdy, który stopniowo kiełkuje tylko w tym miejscu i dlatego jest niezafałszowany. To właśnie dzięki temu Teatr zyskuje większy zasięg. W teatrze nie działa to w drugą stronę – niepowtarzalność i autentyczność mogą stać się przyczyną popularności, ale powielanie popularnych rozwiązań nigdy nie będzie autentyczne. To wyjątkowość i indywidualizm zawsze wyznaczają nowe kierunki, a dzięki temu znajdują się w obszarze zainteresowania w szerszej skali. Paradoksalnie – to właśnie lokalność daje Teatrowi Powszechnemu wzrastającą siłę. Dlatego też, z myślą o lokalności, Teatr prezentuje tylko własne spektakle, nie zapraszając spektakli gościnnych i komercyjnych spektakli impresaryjnych. Jedynie Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych jest wydarzeniem, w ramach którego prezentowane są spektakle z innych teatrów z Polski i Europy – wynika to z przekonania, że Festiwal pozwala na twórczą wymianę myśli i konfrontację artystyczną. Jest to korzystne zarówno dla Teatru, jak i jego widzów. Mając na uwadze szeroko pojętą misję, jako jedyny w Łodzi Teatr Powszechny prezentuje dla widzów przedstawienia 11 miesięcy w roku – również w wakacje, co jest ewenementem w skali kraju.

W kolejnych sezonach zamierzam kontynuować konsekwentny rozwój Teatru Powszechnego **w oparciu o trzy jasno zdefiniowane filary**. Jestem zwolenniczką autentyczności i myślenia długoterminowego o projektach - nigdy nie interesowały mnie zdarzenia o charakterze eventu czy jednorazowej eksplozji, która bywa efektowna, ale jej zasięg rażenia jest na ogół krótkotrwały.

Trzy filary Teatru Powszechnego w Łodzi

Proponuję kontynuację i rozwój autorskiego programu opartego na trzech filarach: idei „Teatru blisko ludzi”, Polskim Centrum Komедии oraz „Międzynarodowym Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych”.

Trzy filary Teatru Powszechnego w Łodzi.

Dzięki tym kierunkom Teatr Powszechny zyskał indywidualne oblicze artystyczne, budując przymierze z widzami. Liczba widzów odwiedzających z roku na rok wciąż rośnie, sytuując Teatr Powszechny w czołówce frekwencyjnej teatrów w kraju.

„Teatr blisko ludzi” i wszelkie działania artystyczno-merytoryczno-edukacyjne, które obejmuje, wynikają z potrzeby zrozumienia specyfiki Łodzi i regionu. Jest silnie związany z ideą rewitalizacji społecznej – rozpoznaje punkt, w którym obecnie się znajdujemy, proponując jednocześnie cały program zmiany przy wykorzystaniu teatralnego medium. Istotą nie jest doraźne działanie, ale konsekwentna praca u podstaw, której celem jest zmiana myślenia o własnym poczuciu wartości i sprawczości, a także miście i odpowiedzialności za nie.

Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, który co roku otwiera kalendarz polskich festiwali teatralnych, czyni z Łodzi miejsce wymiany teatralnych doświadczeń w skali ogólnopolskiej i europejskiej. Każdego roku widzowie mogą zapoznać się z bardzo rozległym stylistycznie i znaczeniowo teatrem w jego różnorodnych odmianach. To rodzaj otwarcia i konsekwentnej pracy nad rozwojem widowni – swoistej edukacji, poszerzającej horyzonty.

Polskie Centrum Komедii czyni z Teatru Powszechnego w Łodzi miejsce laboratoryjnych poszukiwań polskiej tożsamości komediowej teatru. Tak sprofilowanej instytucji artystycznej nie ma w Polsce, dzięki czemu to Łódź jako miasto w centrum Polski staje się jednocześnie centrum poszukiwania rodzimego gatunku komediowego. Taki profil artystyczny ukierunkowuje rozwój na ryzyko artystyczne i eksplorację obszarów niesprawdzonych, a następnie konfrontację tych poszukiwań z widzami, co jest dla teatru pierwszym i ostatnim sprawdzianem.

Wymienione filary spełniają swoją funkcję wtedy, gdy w Teatrze Powszechnym wykorzystywane są komplementarnie i harmonijnie. Ich zadaniem jest przemyślane i spójne działanie programowe, które opiera się na kolejnych etapach:

- zrozumienie mieszkańców oraz specyfiki Łodzi i regionu: realizacja działań, które wspomagają rewitalizację społeczną,
- zapoznavanie widzów z różnorodnością teatru polskiego i europejskiego: inspiracja, rozwój i stawianie wyzwań,
- tworzenie nowej wartości artystycznej i innowacyjnych projektów – nadanie teatrowi i Łodzi cech unikatowych, wyjątkowych i niepowtarzalnych; podejmowanie ryzyka artystycznego.

Efektom programowego działania jest stworzenie instytucji otwartej na wszystkich widzów, instytucji z różnorodną ofertą merytoryczną, a jednocześnie poszukującej i wyznaczającej nowe trendy, dzięki czemu zajmującej szczególne i niepowtarzalne miejsce w skali kraju. Poniżej znajduje się bardziej szczegółowa charakterystyka trzech filarów Teatru.

„Teatr blisko ludzi” a rewitalizacja społeczna

„Teatru blisko ludzi” rozumie widza i wsłuchuje się w jego głos. Dzięki temu nie staje się „niedostępną wyspą”, ale właśnie miejscem spotkania, które realizuje misję. Inną rolę pełni teatr w wielkiej metropolii, inne znaczenie i funkcje ma Teatr Powszechny w Łodzi przy ulicy Legionów. Dotychczas idea „Teatru blisko ludzi” była nierozzerwalnie związana z moim przekonaniem o potrzebie jak największego zaangażowania Teatru w proces rewitalizacji społecznej Łodzi. Cel ten pozostaje wciąż aktualny - w następnych czterech sezonach artystycznych zamierzam kontynuować projekty, w które jako fundament wpisana jest rewitalizacja i myślenie o głębokim zakorzenieniu w lokalności.

Urząd Miasta Łodzi na swojej stronie internetowej definiuje rewitalizację jako „pracę z ludźmi, z lokalną społecznością. I nawet jeśli remonty budynków i przestrzeni publicznych są najbardziej efektywne – najważniejsze jest przezwycięzenie kryzysu społecznego¹”. Uważam, że dopóki nie uda nam się obudzić w mieszkańcach poczucia sprawczości i odpowiedzialności za własne życie (a tym samym za swoje miasto) rewitalizacja architektoniczna będzie działaniem doraźnym. Przyszłością Łodzi są jej mieszkańcy – od obudzenia w nich potrzeby działania, wiary w zmianę i zaangażowania do budowania zależy kondycja naszego miasta. Największym sukcesem rewitalizacji może być świadomość, że udało nam się stworzyć w mieszkańcach rzeczywistą potrzebę samorozwoju i autokreacji. Kluczowy jest moment przejścia od rewitalizacji polegającej na odnowie tego, co na zewnątrz, do rewitalizacji tego, co leży głębiej. Chodzi o proces, który – posługując się metaforą – można by porównać do mechanizmu ze słynnej „Uczty” Platona. W klasycznym dialogu Sokrates mówi o dojrzewaniu do rozumienia istoty miłości. Wraz z wiekiem, wiedzą i doświadczeniem przechodzimy od powierzchownej miłości (do tego, co zewnętrzne) do miłości pełnej i dojrzałej, skupionej na wartościach i ideach. Na tym też powinna w mojej opinii polegać rewitalizacja człowieka – na zrozumieniu,

¹ <https://rewitalizacja.uml.lodz.pl/rewitalizacja/co-to-jest-rewitalizacja/>

że odnowa tego, co zewnętrzne, nie jest tak cenna jak odnowa myśli i umysłowości. Sztuka i teatr mają w tej materii najwięcej do zrobienia.

„Teatr blisko ludzi” to szereg projektów merytorycznych, które opierają się na synergii teatru i działań edukacyjno-społecznych. W kolejnych latach zamierzam rozwijać następujące projekty:

Idea „Teatr blisko ludzi” – projekty.

Regionalne Centrum Edukacji Kulturalnej

W Teatrze Powszechnym w Łodzi bardzo ważną rolę odgrywają projekty edukacyjne – adresowane do widzów w każdym wieku. Dzięki nim teatr może nie tylko rozwijać świadomość odbiorców, ale również docierać do zupełnie nowych widzów, którzy nie znają teatru lub nie mieli możliwości „odkrycia go”. Teatralne działania edukacyjne kształtują kreatywność i samodzielność.

W ostatnich latach podjęłam wszelkie możliwe działania, aby urzeczywistnić realizację autorskiego projektu budowy Regionalnego Centrum Edukacji Kulturalnej. Jego stworzenie nie jest jednak możliwe bez wsparcia finansowego. To przykład działania artystycznego skierowanego na rewitalizację społeczną, który nie jest w stanie powstać bez inwestycji infrastrukturalnej. Idea, która potrzebuje przestrzeni do pełnego i rzeczywistego wcielenia w życie.

Regionalne Centrum Edukacji Kulturalnej w założeniu jest „instytucją” w obrębie Teatru, która posiada narzędzia i przestrzeń do wdrażania w życie idei „Teatru blisko ludzi” – w sposób profesjonalny, konsekwentny i perspektywiczny.

Ogólne założenia i rezultaty działalności Centrum są następujące:

1. Stworzenie nowoczesnego, interdyscyplinarnego centrum edukacyjnego – przestrzeni wymiany myśli, doświadczeń, wyznaczającego kierunki współczesnego myślenia o rewitalizacji.
2. Stworzenie miejsca skupiającego większość działań z zakresu edukacji teatralnej i artystycznej.
3. Stworzenie przestrzeni edukacyjnej dla widzów w każdym wieku. Intensyfikacja integracji międzypokoleniowej i wzajemnej wymiany doświadczeń. Stworzenie świetlicy środowiskowej dla okolicznych mieszkańców oraz zaangażowanie do pracy mieszkańców ulicy Legionów lub sąsiednich kwartałów.
4. Organizacja działań warsztatowych, edukacyjnych, paneli dyskusyjnych oraz seminariów.
5. Uzupelnienie edukacji szkolnej - w sposób oczywisty w Centrum wiodącą wśród sztuk rolę miałby teatr.
6. Eksploatacja cyklu „Dziecko w sytuacji” i przygotowanie nowych premier/prapremier. Przekonanie nieprzygotowanego i sceptycznie nastawionego do teatru widza do wartości, które reprezentuje sztuka. Wykazanie silnego związku między sztuką a rzeczywistymi problemami dotyczącymi człowieka.
7. Zwiększenie atrakcyjności miasta jako miejsca do życia.
8. Zwiększenie roli i znaczenia Łodzi w implementacji nowatorskich rozwiązań edukacyjnych. Realizacja projektów adresowanych do grup osób społecznie wykluczonych i niepełnosprawnych

9. Rewitalizacja ulicy Legionów i sąsiednich kwartałów oraz wsparcie mieszkańców przy wykorzystaniu teatralnego medium.

Pomiędzy pełną ideą „Teatru blisko ludzi” (która ze względów infrastrukturalnych nie miała szansy na realizację) a Regionalnym Centrum Edukacji Kulturalnej stworzonym w pełnej formie można by postawić znak równości w zakresie realizowanych projektów. Poniżej dołączam krótki opis tych działań, które składają się na „Teatr blisko ludzi”.

„Dziecko w sytuacji”

W kolejnych sezonach planuję rozwijać projekt „Dziecko w sytuacji” i zrealizować kolejne premiery w ramach cyklu. Dotychczasowe sześć prapremier, dwie premiery i warsztaty potwierdziły diagnozę, że w bardzo wielu przypadkach nastolatki i dzieci nie rozmawiają o swoich problemach ani z najbliższymi, ani z osobami, które mogłyby im pomóc. Zostają z nierozwiązanymi problemami zupełnie sami.

„Dziecko w sytuacji” jest odpowiedzią teatru jako instytucji na ten stan. Dzięki temu teatr staje się pierwszym miejscem, w którym młodzi ludzie mogą otwarcie porozmawiać o swoich problemach oraz skonfrontować je z rówieśnikami. Mają dzięki temu poczucie, że ich problem nie jest powodem do wstydu czy napiętnowania. „Dziecko w sytuacji” to próba podjęcia rozmowy na ważne tematy przy wykorzystaniu „umowności” teatru i poruszania się w sferze „teatralnej fikcji”, która pozwala bardziej się otworzyć. Warsztaty prowadzone w teatrze zakładają traktowanie nastolatków po partnersku i po przyjacielsku, dzięki czemu ich rezultaty mogą przynieść inne efekty niż pouczająca rozmowa czy strategia „nakazów” i „zakazów”. Projekt jest też reakcją na wciąż zbyt mało spektakli dla młodzieży w polskim teatrze – z tego powodu w młodych ludziach nie ma w dorosłym życiu nawyku uczestnictwa w kulturze.

„Dziecko w sytuacji” opiera się na kilku etapach merytorycznych, które składają się na cały projekt edukacyjny.

Etapy cyklu „Dziecko w sytuacji”.

Widzowie zaczynają od obejrzenia spektaklu. Po spektaklu odbywają się warsztaty prowadzone przez aktorów Teatru Powszechnego, którym zawsze towarzyszą specjaliści z różnych dziedzin – w zależności od tematyki spektaklu filozof, psycholog, edukator seksualny, alpinista. Projekt zakłada długoterminowe oddziaływanie, dlatego po wizycie w Teatrze Powszechnym w Łodzi nauczyciele mogą skorzystać z „Zeszytów metodycznych” opracowanych indywidualnie pod kątem spektakli z cyklu „Dziecko w sytuacji”. Zeszyty zawierają scenariusze lekcji i zadania związane z tematyką spektakli – m.in., hejtem, sextingiem, rozwodem rodziców, inicjacją seksualną, depresją czy przyjaźnią.

Założeniem „Dziecka w sytuacji” jest aktualność i sięganie po tematy, które narzuca rzeczywistość. Kolejne premiery będą również odpowiedzią na rzeczywiste problemy, które dotyczą młodych ludzi. Wielu z nich nie jesteśmy w stanie nawet teraz przewidzieć. W rzeczywistości, która zmienia się bardzo dynamicznie, teatr (aby mógł być partnerem widza, a nie tylko anachroniczną formą uprawiania sztuki) musi reagować na współczesność i generowane przez nią napięcia – w szczególności dotyczące młodzieży.

Zapotrzebowanie na projekt „Dziecko w sytuacji” ma odzwierciedlenie we frekwencji oraz kierowanych przez widzów prośbach o dodatkowe przedstawienia. Zainteresowanie jest

tak duże, że projekt mógłby mieć osobną scenę zarezerwowaną tylko na potrzeby realizacji spektakli dla młodzieży.

Teatr dla niewidomych i słabo widzących

Dla osób niewidomych wyjście z domu stanowi wyzwanie, którego osoby bez wady wzroku nie są w stanie sobie uzmysłwić. Z powodu tych ograniczeń ich uczestnictwo w kulturze jest bardzo mocno ograniczone. Szukając rozwiązania, powołałam w 2005 roku „Teatr dla niewidomych i słabo widzących”, zapraszając do współpracy Panią Teresę Wrzesińską, prezes Okręgu Łódzkiego Polskiego Związku Niewidomych. Projekt jest realizowany regularnie do dnia dzisiejszego i zamierzam kontynuować go w kolejnych sezonach.

Każda premiera "Teatru dla niewidomych i słabo widzących" to inscenizacja nowego tekstu - dotychczas niewystawianego na scenie Teatru Powszechnego. Widzowie niewidomi uczestniczą za każdym razem w spektaklu stworzonym specjalnie dla nich. Spektakle realizowane w ramach cyklu przygotowywane są specjalnie z myślą o osobach niewidomych. Duży nacisk kładziony jest na szczegóły dźwiękowe, czytane są wszystkie didaskalia (w każdym spektaklu pojawia się didaskaliusz, który czyta informacje na temat wyglądu czy przestrzeni, w której rozgrywa się akcja). W premierach uczestniczą nie tylko osoby niewidome, ale również słabo widzące i niedowidzące, w związku z czym spektakle mają również rozbudowaną sferę choreograficzną i inscenizacyjną.

To unikatowy na skalę europejską cykl, za który otrzymałam szereg wyróżnień (m.in. prezydenta Europejskiej Unii Niewidomych lorda Colina Low, Złotą Odznakę Honorową Polskiego Związku Niewidomych, Odznaczenie „Przyjaciół Niewidomych”, tytuł „Placówka Kultury Województwa Łódzkiego). Wyróżnieniem największym jest fakt, że zainteresowanie projektem wykracza poza granice Łodzi i województwa. Na widowni zasiadają osoby niewidome z całej Polski, co jest niezwykle motywujące do realizacji kolejnych spektakli. W Teatrze nic bardziej nie uskrzydla niż pełne widownie, które podkreślają, że nasza praca ma sens; że jest potrzebna.

W Teatrze Powszechnym w ramach cyklu wystawionych zostało 66 premier, które społecznie wyreżyserowałam. Realizując cykl w kolejnych latach, zamierzam kontynuować współpracę z Polskim Związkiem Niewidomych oraz Łódzką Szkołą dla Niewidomych i Słabowidzących „Na Dziewanny”, dzięki której osoby niewidome przed spektaklami otrzymują programy przygotowane w alfabecie Braille’a. Zamierzam kontynuować również współpracę z Radiem Łódź, polegającą na rejestracji premier w formie słuchowisk radiowych, które są emitowane jednorazowo na antenie. Dzięki temu dostęp do premier mają również widzowie niewidomi i słabo widzący, którzy ze względu na dystans lub stan zdrowia nie są w stanie odwiedzić Teatru.

Spektakle dla emerytów, bezrobotnych oraz studentów

Na wybrane repertuarowe przedstawienie emeryci, studenci, osoby bezrobotne oraz widzowie z utrudnionym dostępem do kultury mogą i w kolejnych sezonach również będą mogły kupić bilety w niższych cenach – za symboliczną złotówkę lub za 10 zł. To kontynuacja strategii umożliwiania dostępu do kultury osobom, których nie stać na wizytę w teatrze. Dzięki temu widzowie, którzy być może nigdy nie mieliby możliwości odwiedzenia teatru, mogą zapoznawać się z nowymi estetykami teatralnymi i formami teatru dotąd im nieznanymi. Jest to działanie przebiegające wielotorowo, dzięki któremu Łódź staje się miastem przyjaznym zarówno dla osób w pełni zdolnych do pobudzania rozwoju gospodarczego miasta, jak i dla tych, którzy mają tymczasowe problemy życiowe (osoby bezrobotne i inne z utrudnionym dostępem do kultury) czy dla tych, którzy poświęcili całe życie, pracując na rzecz naszego miasta, ale ich emerytura nie pozwala im uczestniczyć w spektaklach; wreszcie dla tych, którzy będą przyszłością Łodzi i od których zależy rozwój naszego miasta (studenci). „Spektakle dla emerytów” często odbywają się w godzinach dopasowanych do oczekiwań osób starszych.

Warsztaty z MONAR-em

Teatr Powszechny w Łodzi zgodnie z ideą „Teatru blisko ludzi” otwarty jest na wszystkie grupy społeczne i wiekowe, w tym osoby wykluczone z życia kulturalnego z powodu trudnej sytuacji

materialnej i życiowej. W kolejnych sezonach zamierzam kontynuować współpracę z podopiecznymi Ośrodka Terapii i Uzależnień MONAR, organizując warsztaty prowadzone przez aktorów Teatru i terapeutów. Odbywające się regularnie warsztaty (raz w tygodniu) wieńczy premiera spektaklu stworzonego wspólnie podczas zajęć. Do tej pory z udziałem podopiecznych MONAR-u zrealizowanych zostało kilka prapremier – w części z nich grupa osób uzależnionych współpracowała z działającą przy Teatrze amatorską grupą teatralną seniorów „Jesteśmy”, owocując inspirującą współpracą międzypokoleniową.

Współpraca z ośrodkiem MONAR jest rodzajem terapii przez teatr, dzięki której osoby uzależnione na nowo odbudowują poczucie własnej wartości poprzez uczestnictwo w kulturze nie tylko w roli widza, ale także w roli twórcy.

Edukacja teatralna – lekcje teatralne

Kontynuowane będą warsztaty edukacyjne, zajęcia teatralne obejmujące podstawowe zagadnienia warsztatu aktorskiego oraz tzw. „Lekcje teatralne”, czyli zajęcia teoretyczno-praktyczne poświęcone historii teatru i dramatu. Lekcje adresowane są do wszystkich odbiorców, przede wszystkim do grup szkolnych i studentów. Zajęcia są dopasowane do wieku uczestników i ich wiedzy. Uczestnicy mają do wyboru kilkadziesiąt tematów, obejmujących historię teatru od starożytności do współczesności – od teatru antycznego, poprzez teatr staropolski, teatr szekspirowski czy twórczość Fredry aż po teatr Krystiana Lupy, Krzysztofa Warlikowskiego, Moniki Strzępki i Agnieszki Glińskiej. Istnieje również możliwość zamawiania z wyprzedzeniem specjalnie przygotowanej lekcji na wybrany temat, który nie jest uwzględniony w spisie.

Ponadto, w Teatrze Powszechnym znajduje się jedna z dwóch używanych w Polsce malowanych kurtyn – obraz „Zdumiewająco nieprzemysłowy duch” autorstwa Piotra Naliwajko. Poświęcone jej lekcje dotyczą okoliczności powstania oraz jej ikonografii i symboliki w kontekście historii Łodzi. Ponadto prezentowana jest historia kurtyny teatralnej i jej zastosowanie w teatrze od starożytności. W ramach szerokiego programu edukacyjnego obejmującego różnorodne działania realizowany jest również cykl „Joga w Teatrze”.

W ostatnich latach w Teatrze Powszechnym w Łodzi odbywało się rocznie średnio około 200 zajęć edukacyjnych i warsztatów. Na prośby widzów uczestniczących w spektaklach i zajęciach dopisywane są dodatkowe przedstawienia. Większe wykorzystanie przez miasto Łódź oraz region potencjału edukacyjnego Teatru Powszechnego w działaniach edukacyjnych przyniosłoby obopólne korzyści – zarówno widzom, jak i Teatrowi.

II

Polskie Centrum Komедии, Europejskiej Centrum Komедии. „Laboratorium gatunku”.

W kolejnych sezonach planuję kontynuować i rozwijać w Teatrze Powszechnym w Łodzi projekt Polskiego Centrum Komедии.

Idea

Ambicją Polskiego Centrum Komедии jest dalsza praca nad uszlachetnianiem komедии. Wielu komentatorów z założenia deprecjonuje wartość komедии, traktując ją jako wstydlivą formę uprawiania teatru. Zapomina się przy tym o całym polskim i światowym dziedzictwie komедии i autorach sztuk komediowych, poczynając od starożytności, przez Szekspira i Moliera, kończąc na współczesnych autorach – jak Woody Allen, Michał Walczak czy Juliusz Machulski.

Komedia ma również wielkie grono zwolenników, którzy często zadają sobie pytania: dlaczego na teatralnych scenach mamy oglądać tylko komedie Francuzów czy Anglików? Czy nie mamy własnego poczucia humoru? Polskie Centrum Komедии jest ambasadorem poszukiwań nowego i różnorodnego języka komедии - swoistym laboratorium gatunku komediowego.

Komedia pomaga nam spojrzeć na siebie z dystansu i diagnozuje problemy społeczne, skłania do refleksji. W dobie eskalowania konfliktów jest potrzebna jak powietrze, bo pozwala pozbyć się narastających negatywnych emocji. Oczyszcza nas. I choć czasem nie zdajemy sobie z tego sprawy, to wszyscy podświadomie najchętniej wybieramy ten gatunek, ponieważ pokazuje on, że nie ma sytuacji bez wyjścia. Że zawsze możemy znaleźć rozwiązanie. Mądra komedia przyciąga ludzi, ponieważ podejmuje tematy uniwersalne i w pozytywnym świetle pokazuje nawet najtrudniejsze aspekty naszego życia. Daje nam nadzieję i siłę, czyli dwie wartości, których człowiek potrzebował, potrzebuje i których będzie potrzebował zawsze; niezależnie od czasu i miejsca. Komedia jest swego rodzaju misją; ale taką misją, która umiejętnie sięga po środki uniwersalne. Pamiętać należy jednak, że komedia niesie wiele znaczeń – i te znaczenia Polskie Centrum Komедии artykułuje w różnorodnych realizacjach.

Projekty

Pełna idea Polskiego Centrum Komедии obejmuje rozwój obecnych projektów i powołanie nowych. Są to między innymi:

- Kolejne edycje konkursu na napisanie współczesnej polskiej komedii „Komedioisanie” (do tej pory na jego pięć edycji autorzy z całego kraju nadali około tysiąc sztuk teatralnych)
- Warsztaty dramaturgiczne dla twórców prowadzone przez zawodowych dramaturgów i reprezentantów świata komedii (właśnie zakończyła się specjalna edycja internetowego „Komedioisania” prowadzona przez Michała Walczaka, podczas której powstało kilkanaście utworów komediowych)
- Prapremiery i premiery polskich sztuk komediowych
- Powołanie kapituły Polskiego Centrum Komедии tworzonej przez najbardziej uznane autorytety
- Tworzenie biblioteki Polskiego Centrum Komедии i tłumaczenie polskich sztuk na języki obce (jak dotychczas – na angielski, czeski, francuski)
- Współpraca z agencjami dramaturgicznymi, instytucjami kultury czy Teatrem Telewizji (w ramach którego sztuki Polskiego Centrum Komедии były wystawiane – ostatnio, 1 czerwca 2020 – „Wykapany zięć” transmitowany na żywo z Małej Sceny)
- Nagroda Prezydenta Łodzi przyznawana laureatom „Komedioisania”

Pełna realizacja założeń jest możliwa tylko pod warunkiem urealnienia dofinansowania. Obecny budżet Teatru Powszechnego w Łodzi nie pozwala na urzeczywistnienie wspomnianych założeń w pełnym kształcie – mimo wpływów z biletów (w wysokości niemalże równej dotacji podmiotowej) i pozyskiwanym środkiem zewnętrznym.

Europejskie Centrum Komедии

Realizacja projektu Centrum Komедии w pełni pozwoliłaby na sukcesywny rozwój, a w rezultacie na przekształcenie Polskiego Centrum Komедии w Europejskie Centrum Komедии.

Strategia ewolucyjnego rozwoju projektów merytorycznych jest najlepszym sposobem na budowanie nowej wartości. Potwierdza to przykład Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych. Jego pierwsza edycja stanowiła swoisty impresaryjny przegląd popularnego repertuaru z teatrów w Polsce, spektakle prezentowane były w dużych odstępach czasowych przez kilka miesięcy. Festiwal przeszedł na przestrzeni 26 lat długą drogę – jesteśmy teraz w momencie, kiedy większość wydarzeń festiwalowych odbywa się na przestrzeni miesiąca, intensywność prezentacji jest bardzo duża. Festiwal ma obecnie zasięg międzynarodowy, prezentując spektakle polskie i europejskie, między innymi z wiedeńskiego Burgtheater czy berlińskiego Deutsches Theater. Podobną drogę powinno przejść Polskie Centrum Komедии – taka koncepcja rozwoju jest może nieco mniej spektakularna, ale z pewnością bardzo autentyczna i oparta na zbieraniu ogromnego doświadczenia.

Europejskie Centrum Komедии nie byłoby odrębną instytucją, ale integralnym projektem artystycznym Teatru Powszechnego, który stanowiłby twórcze wyzwanie dla Zespołu Teatru. W moim zamyśle, dzięki Europejskiemu Centrum Komедии, na scenach Teatru obecny byłby szerszy prapremierowy repertuar europejski. Planuję również współpracę z zagranicznymi instytucjami w celu wymiany doświadczeń – dzięki temu w Teatrze mogłyby odbywać się mistrzowskie warsztaty dramaturgiczne z europejskimi twórcami i autorami sztuk komediowych. Byłoby to elementem perspektywicznej, konsekwentnej pracy nad budowaniem świadomości istoty gatunku komediowego, a zarazem pracy nad zdobywaniem warsztatu komediopisarskiego.

Europejskie Centrum Komедии mogłoby stać się elementem długoterminowej kampanii promocyjnej miasta Łódź, które znajduje się w centrum Polski. Symboliczne centrum polskiej komедии mogłoby być także centrum komедии europejskiej.

III

Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych

W następnych sezonach zamierzam zorganizować kolejne edycje Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, rozwijając jego formułę w oparciu o dotychczasowe doświadczenia.

Mój autorski projekt Festiwalu urzeczywistnił się 26 lat temu, kiedy w Teatrze Powszechnym w Łodzi - za zgodą ówczesnego dyrektora Macieja Korwina – zorganizowałam pierwszą edycję. Na początku był to przegląd impresaryjnych, niekłopotliwych przedstawień, który miał stanowić uzupełnienie repertuaru Teatru Powszechnego. W kolejnych latach Festiwal zmieniał się - zabiegałam o jego rozwój, dzięki czemu mógł stawiać przed widzami większe wyzwania. Początkowo Permanentny Festiwal Sztuk Przyjemnych, później Ogólnopolski Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, wreszcie Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych – ewolucja nazwy dobrze odzwierciedla nie tylko zasięg oddziaływania, ale także zmianę programu Festiwalu.

Festiwal, czyli dialog i różne estetyki Teatru

Sztuki przyjemne i nieprzyjemne w nazwie Festiwalu to nawiązanie do dwóch tytułów zbiorów utworów napisanych przez George'a Bernarda Shawa. Zestawienie przeciwstawnych znaczeniowo słów podkreśla, że program Festiwalu zbudowany jest na zasadzie prezentacji bardzo szerokiego spectrum współczesnego teatru – metaforycznie, od sztuk przyjemnych do nieprzyjemnych.

Festiwal jest miejscem spotkania najwybitniejszych twórców teatralnych i zderzenia różnych koncepcji teatru. Symboliczne znaczenie miał panel dyskusyjny „Jaki widzę mój teatr”, który odbył się w lutym 2020 podczas XXVI edycji Festiwalu. W dyskusji o teatrze wzięli udział przedstawiciele różnych pokoleń, a zarazem twórcy z zupełnie odmiennych estetyk, m.in. Maciej Englert, Krystian Lupa, prof. Anna Kuligowska-Korzeniewska, Magda Szpecht.

Było to – jak twierdzili sami uczestnicy – zdarzenie historyczne, ponieważ pozwoliło spotkać się twórcom z różnych światów, które na co dzień rozmijają się. Ta dyskusja doskonale streszcza ideę Festiwalu, który jest także płaszczyzną spotkań środowiska teatralnego. Bardzo istotnym aspektem jest tworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń – konfrontacji odmiennych stylistyk, różnych środków formalnych, różnorodnych tematów. Dzięki takiej konstrukcji widz ma możliwość zapoznania się z bardzo różnymi formami teatru – zwiększa się jego potrzeba uczestnictwa w kulturze oraz potrzeba indywidualnych poszukiwań teatralnych.

Z powodu oczywistych ograniczeń Festiwal nie jest w stanie zaprezentować wszystkich ważnych spektakli, jednak może być (i w praktyce jest) iskrą, dzięki której wielu widzów odkrywa w sobie teatromanów. Tacy widzowie teatralne eksploracje zaczynają prowadzić również indywidualnie. To właśnie istota wydarzenia artystycznego, które pobudza odbiorcę do rozwoju i samodzielnych poszukiwań. W ten sposób buduje się nie tylko świadomość widza, ale również mieszkańca miasta – kreatywnego, świadomego, o szerokich horyzontach intelektualnych.

Festiwal międzynarodowy

Program Festiwalu obejmuje spektakle z Polski i z zagranicy. Do tej pory brały w nim udział teatry między innymi z Niemiec, Rumunii, Wielkiej Brytanii, Słowenii, Czech, Izraela, Rosji, Węgier, Francji, Austrii i Ukrainy, prezentowane były koprodukcje najważniejszych światowych festiwali teatralnych. Po spektaklach odbywają się spotkania widzów z twórcami i aktorami. Prezentacja spektakli z zagranicy owocuje współpracą z zagranicznymi ośrodkami i instytucjami – w ostatnich latach między innymi z Austriackim Forum Kultury czy Ambasadą Republiki Federalnej Niemiec.

Bardzo istotną częścią kolejnych edycji są również panele dyskusyjne, które pozwalają skonfrontować poglądy i refleksje na temat współczesnej kultury i teatru w międzynarodowym gronie. Uczestniczą w nich zarówno polscy, jak i zagraniczni twórcy, teoretycy i krytycy teatralni (w ostatnich edycjach byli to między innymi Krystian Lupa, Krzysztof Warlikowski, Christian Longchamp, Renate Klett, Georges Banu, Jan Klata, David

Curtis, Annie Abrahams, Łukasz Drewniak, Anda Rottenberg, Jacek Żakowski, Maciej Englert, Katarzyna Janowska). Dyskusje te budują historię polskiego i europejskiego teatru – dzięki rejestracjom wideo i zapisom publikowanym na stronie internetowej Teatru stanowią trwały ślad, do którego po latach można wracać.

Prapremiery

Jednym z podstawowych punktów mojej koncepcji dla Teatru Powszechnego jest budowanie lokalnej siły. Festiwal z jednej strony ma prezentować ważne spektakle z Polski i Europy, z drugiej strony zabiegam o to, żeby łódzkie aspekty artystyczne stanowiły równoważny element jego wyrazu artystycznego. Łódź - dzięki produkcji festiwalowych prapremier i premier Teatru Powszechnego - nie jest tylko przestrzenią do prezentacji zaproszonych spektakli. Staje się także miejscem twórczej wymiany doświadczeń i rozwoju dla Zespołu Teatru.

Festiwalowe premiery Teatru Powszechnego w Łodzi zrealizowane były przez twórców tej rangi, co Maja Kleczewska, Adam Orzechowski, Anna Augustynowicz, Janusz Wiśniewski, Paweł Miśkiewicz, Paweł Szkotak, Krystyna Meissner czy Michał Siegoczyński. Dodatkowym bodźcem do rozwoju i poszukiwania nowych rozwiązań są koprodukcje z innymi polskimi teatrami – do tej pory na Festiwal Teatr Powszechny w Łodzi zrealizował koprodukcje z Teatrem Polskim w Bydgoszczy, Komuną Warszawa i Teatrem Współczesnym w Szczecinie.

Prapremiery zrealizowane specjalnie na Festiwal były wielokrotnie nagradzane i wyróżniane przez widzów i ogólnopolskich krytyków. Miano najważniejszych polskich spektakli sezonu w licznych rankingach otrzymały między innymi spektakle „Podróż zimowa” czy „Hannah Arendt: Ucieczka”, które stały się ambasadorami Łodzi, otrzymując zaproszenia na najważniejsze festiwale (teatralne, ale nie tylko – „Podróż zimową” można było oglądać także na Open’erze). „Wracaj” jako najważniejszy spektakl ubiegłego sezonu zainaugurował sezon artystyczny w Teatrze Starym w Lublinie. Ten nagrodzony Złotą Maską spektakl otrzymał zaproszenia na tegoroczne festiwale teatralne, które z przyczyn epidemii zostały zawieszane.

Dbłość o jakość artystyczną

Bardzo ważne jest, aby prezentacja zaproszonych spektakli w Łodzi nie powodowała uszczerbku artystycznego. Celem Festiwalu nie jest prezentacja spektaklu za wszelką cenę, ale pokazanie go w kształcie maksymalnie zbliżonym do jakości w macierzystym teatrze. Ze względu na ograniczenia przestrzenne i technologiczne nie wszystkie spektakle mogą być zagrane w siedzibie Teatru Powszechnego, w związku z czym – mając na uwadze szacunek dla twórców i widza – spektakle prezentowane są również w innych wynajętych przestrzeniach, np. w hali EXPO-Łódź, Filharmonii Łódzkiej, Klubie Wytwórnia. Bywa też, że niemożliwe jest znalezienie właściwej (lub dostępnej w określonym terminie) przestrzeni – wówczas decyduję o organizacji spektaklu w siedzibie teatru (np. w Warszawie), do którego podróżujemy wspólnie z widzami. Te podróże wynikają nie tylko z przyczyn ekonomiczno-organizacyjnych – mają także wymiar edukacyjny i poznawczy. Pozwalają odwiedzić miejsca, które zapisały się w historii polskiego teatru.

Z kolei ze względu na dbłość o tkankę artystyczną spektakli z zagranicy, do przygotowania przekładów czy napisów zapraszam uznanych tłumaczy, dzięki którym dzieło teatralne może wybrzmieć jak najpełniej.

Festiwal interdyscyplinarny

Podstawę Festiwalu stanowią spektakle teatralne, ale program każdej edycji obejmuje też wydarzenia z innych dziedzin sztuki. Od wielu lat w programie obecne są wystawy - realizowane we współpracy m.in. z Instytutem Teatralnym im. Z. Raszewskiego czy Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi. Organizowane są koncerty, projekcje, dyskusje z udziałem twórców, sesje naukowe, seminaria, instalacje artystyczne w przestrzeni miejskiej. Powstała Galeria Mistrzów Plakatu. Do współpracy przy Festiwalu zapraszam co roku twórców, którzy tworzą autorskie interpretacje tematu edycji. Podczas Festiwalu Teatr współpracuje z łódzkimi restauracjami, które stają się klubami festiwalowymi. Spotykają się w nich widzowie i twórcy, kluby stają się nieodzownymi miejscami integracji i budowania teatralnej wspólnoty - tam,

po prezentacjach, przenoszą się dyskusje i rozmowy, a dzięki temu całe miasto tętni energią teatru. Festiwal rozlewa się na całe miasto, czyniąc z Łodzi teatralną stolicę Polski.

Plebiscyt Publiczności

Nieodłącznym elementem Festiwalu jest Plebiscyt Publiczności. To widzowie wybierają Najlepszego Spektakl, Najlepszą Aktorkę i Najlepszego Aktora, głosując – na kartach do głosowania lub za pośrednictwem strony internetowej. Taka forma wyboru laureatów wynika z mojego przeświadczenia, że najważniejszym partnerem w dialogu o teatrze są widzowie. Koncepcja Plebiscytu Publiczności różni się więc od formuły konkursowej na innych festiwalach w Polsce i na świecie, gdzie profesjonalne jury przyznaje nagrody. Na Międzynarodowym Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych głos należy do widzów. Brak eksperckiego jury sprawia także, że wybory artystyczne są nieskrępowane, dając poczucie wolności w tworzeniu programu – dzięki temu repertuar Festiwalu jest zawsze zindywidualizowany i niezależny.

Współpraca z partnerami

Festiwal jako wydarzenie interdyscyplinarne o dużym zasięgu skupia podczas każdej edycji grono partnerów, dzięki którym jego oddziaływanie jest większe, a wyraz merytoryczny poszerzony. Dzięki wspólnym działaniom buduje się również większą wspólnotę i rozwija się współpracę pomiędzy łódzkimi instytucjami i podmiotami. Do tej pory Festiwal współpracował między innymi z Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, Teatrem im. Stefana Jaracza w Łodzi, Miejską Galerią Sztuki w Łodzi, Galerią Opus, Klubem Wytwórnia, Filharmonią Łódzką, Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera, Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi czy Uniwersytetem Łódzkim. Partnerami Festiwalu były również inne podmioty, które wspierały aspekt organizacyjno-marketingowy Festiwalu, m.in. Manufaktura, Galeria Łódzka, Łódzka Kolej Aglomeracyjna, Hotel Ibis, Amcor, OFF Piotrkowska, EXPO Łódź i Toyota AMX. Patronami i partnerami medialnymi Festiwalu zapewniający szeroką, ogólnopolską

promocję byli m.in. Onet, Polsat, Polityka, Rzeczpospolita, Gazeta Wyborcza, Co jest Grane 24, TVP Kultura, Miesięcznik Teatr, Radio Tok FM, Radio Zet Gold, Polskie Radio, Polska Agencja Prasowa, Dziennik Łódzki, AMS, Chilli Zet.

IV

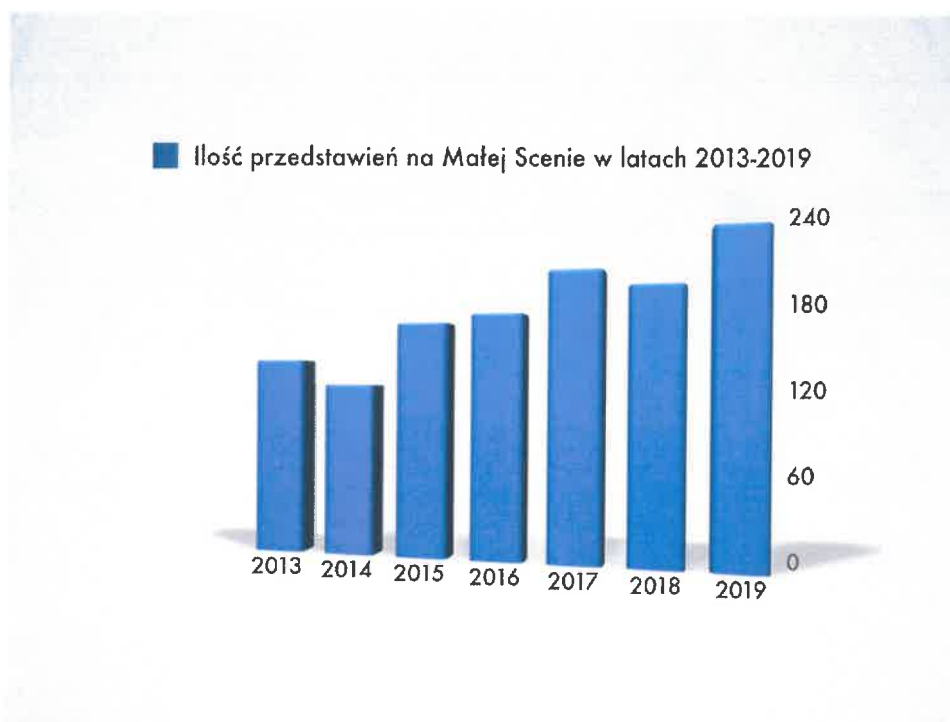
Repertuar Pozyskiwanie środków i marketing Polityka Rozwoju Kultury 2020+

Repertuar

Plany repertuarowe na najbliższe sezony są ściśle związane z trzema filarami działalności Teatru Powszechnego, które wcześniej scharakteryzowałam. Polskie Centrum Komедии, „Teatr blisko ludzi” oraz Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych determinują w pełni decyzje o tym, jakie spektakle będą realizowane i wystawiane. Zamierzam dalej prezentować spektakle z dotychczasowego repertuaru, powołując jednocześnie do życia nowe premiery i prapremiery.

W roku 2019 Teatr Powszechny w Łodzi zagrał 409 przedstawień, co obrazuje skalę intensywności pracy Teatru oraz zapotrzebowania ze strony widzów. W kolejnych sezonach spektakle będą prezentowane na dwóch Scenach. Tak jak dotychczas, Duża Scena będzie przestrzenią dla komedii i fars. Ich odbiorcami jest szersze grono odbiorców. Z kolei Mała Scena będzie w dalszym ciągu służyła dalszym poszukiwaniom artystycznym (w tym w obrębie gatunku komediowego), debiutom i premierom bardziej eksperymentalnym, w tym tragifarsom, tragikomediom, monodramom, stand-upowi, a także koprodukcjom. Jej linia repertuarowa będzie kontynuować wytyczony kierunek artystyczny, który obejmuje takie tytuły jak „Ferragosto” Radosława Paczochy w reżyserii Adama Orzechowskiego, „Brancz” Juliusza Machulskiego w reżyserii Michała Siegoczyńskiego, „Wracaj” Przemysława Pilarskiego w reżyserii Anny Augustynowicz (koprodukcja z Teatrem Współczesnym w Szczecinie), „Szkola żon” Moliera w reżyserii Janusza Wiśniewskiego, „Tango Łódź” Radosława Paczochy w reżyserii Adama Orzechowskiego, „Hannah Arendt: Ucieczka” w reżyserii Grzegorza Laszuka (koprodukcja z Komuną Warszawa), „Arcydzieło na śmietniku” Stephena Sachsa w reżyserii Justyny Celedy, „Podróż zimowa” Elfriede Jelinek w reżyserii Mai Kleczewskiej (koprodukcja z Teatrem Polskim w Bydgoszczy) czy „Dryl” Wojciecha Bruszewskiego w reżyserii Marty Streker.

Warto podkreślić, że istniejąca od końca 2012 roku Mała Scena Teatru Powszechnego w Łodzi bardzo szybko stała się nieodłączną częścią, dzięki której Teatr może realizować projekty artystyczne i merytoryczne. Od kilku lat większość przedstawień, które można oglądać przy Legionów 21, to spektakle prezentowane na Małej Scenie. Na przykład w 2019 roku 240 spośród 409 zagranych przedstawień to prezentacje na Małej Scenie. Mała Scena jest też przestrzenią dla szeregu działań o charakterze edukacyjno-warsztatowym. Duża i Mała Scena wzajemnie się uzupełniają - stworzyły jeden organizm i są komplementarne pod względem prezentowanego repertuaru, dzięki czemu stwarzają widzom możliwość wyboru pomiędzy różnorodnymi gatunkami teatralnymi. Dla harmonijnego funkcjonowania Teatru Powszechnego konieczna jest modernizacja Dużej Sceny. W tej kwestii konieczne jest wsparcie finansowe Organizatora.

W kolejnych sezonach – podobnie jak dotychczas – zamierzam zamawiać u autorów teksty sztuk, a następnie realizować ich prapremiery. Uważam, że tylko w ten sposób, podejmując ryzyko artystyczne wystawienia nowego i „niesprawdzonego” dotąd na innych scenach tekstu, można tworzyć w teatrze nową jakość.

Ponadto, uważam, że teatry działające w jednym mieście powinny swoją działalnością repertuarową stwarzać jak najszerszy i uzupełniający się pejzaż teatralny. Teatry powinny być wobec siebie konkurencyjne, ale nie powinny prezentować tych samych tytułów czy współpracować z tymi samymi twórcami. Dzięki temu na krajobraz kulturalny miasta składa się wiele różnorodnych zjawisk artystycznych, co jest najkorzystniejsze dla odbiorcy. W kolejnych sezonach nadal będę kierować się taką zasadą.

W obecnym kontekście należy również wspomnieć o aspekcie funkcjonowania Teatru w czasie epidemii koronawirusa – do tej pory i w przyszłości. W związku z tymczasowym zamknięciem teatrów powołałam do życia nowe projekty teatralne, które pozwoliły teatrowi utrzymać więź z publicznością, a zarazem umożliwić pracę Zespołowi Teatru. Byłam przekonana, że należy działać wbrew pesymizmowi i szerzącej się depresji. W trudnych warunkach powstał internetowy serial teatralny „Pomoc domowa radzi” – do dzisiaj co czwartek emitowany jest prapremiery odcinek. W marcu ogłoszona została specjalna, internetowa edycja „Komediohistorii” prowadzona przez Michała Walczaka. W ciągu trzech miesięcy powstało kilkanaście jednoaktówek, które staną się częścią Biblioteki Polskiego Centrum Komedi. Wspomniane działania zostały zrealizowane z pozyskanych od sponsora środków - są obecnie kontynuowane z pozyskanych środków zewnętrznych. W najbliższych miesiącach planuję także prapremiery dwóch nowych spektakli, które będą zrealizowane z myślą o prezentacji online – profesjonalnie zarejestrowane na etapie prób (na prapremierę z cyklu „Dziecko w sytuacji” środki przekazał sponsor). W razie nawrotu epidemii skutkującego koniecznością zamknięcia teatrów, Teatr Powszechny będzie dysponował profesjonalnymi zapisami spektakli, które bez uszczerbku artystycznego będzie można prezentować online. Widzowie będą mogli kupić bilety na spektakle, dzięki czemu możliwe będzie przekazywanie aktorom prowizji - swoistych tantiem od udostępnianych spektakli. Dzięki temu zabezpieczone zostaną wynagrodzenia Zespołu Artystycznego.

Pozyskiwanie środków i marketing

Teatr Powszechny w Łodzi jest zreformowaną pod względem zatrudnienia i organizacji instytucją. Osiąga wpływy z biletów na poziomie porównywalnym z wysokością dotacji

podmiotowej. To źródło pozyskiwania wpływów jest bardzo istotnym składnikiem budżetu Teatru i w kolejnych latach będę zabiegać o utrzymanie wpływów na jak najwyższym możliwym poziomie. Plany te zostaną zrewidowane przez kontekst epidemii koronawirusa, który stanowi wyzwanie dla teatrów w całej Polsce. Teatry czeka wieloetapowa praca nad odbudowaniem zaufania do teatrów. Planuję, aby Teatr Powszechny prowadził długoterminową kampanię społeczną pod hasłem #WracamDoTeatru. Frekwencja w teatrach w całym kraju może jednak zmniejszyć się, a tym samym znacząco zaważyć o wynikach finansowych.

Planuję pozyskiwanie środków zewnętrznych w formie grantów z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowego Centrum Kultury, a także w innych konkursach organizowanych przez instytucje, instytuty, firmy i fundacje. W ostatnich latach Teatr Powszechny otrzymywał wielokrotnie dofinansowanie z wymienionych źródeł. W kolejnych sezonach planuję, aby wykorzystać zdobyte kompetencje i doświadczenie w tym zakresie.

Planuję dalsze pozyskiwanie środków od sponsorów prywatnych, dzięki którym możemy realizować działania merytoryczne – premiery czy działania społeczne. Planuję też pozyskiwanie partnerów, dzięki którym możliwa jest współpraca przy realizacji różnych projektów.

Dla pozyskiwania wysokich wpływów z biletów ważne jest prowadzenie konsekwentnych działań marketingowo-promocyjnych. Dotyczą one zarówno promocyjnej działalności Teatru przy wykorzystaniu własnych kanałów promocyjnych w Internecie oraz reklamy outdoorowej, jak i działań marketingowych we współpracy z mediami lokalnymi i ogólnopolskimi. Bardzo istotnym elementem są bezpośrednie działania sprzedażowe prowadzone przez Dział Sprzedaży Teatru, które powinny być harmonijne z działaniami Działu Promocji. Akcje promocyjne prowadzone przez Teatr powinny obejmować zarówno promocję spektakli i pojedynczych projektów, jak i długoterminowe kampanie promocyjne, których zadaniem jest promowanie kultury i filarów działalności Teatru Powszechnego w Łodzi. Współczesna promocja teatralna musi wykorzystywać nowe media i Internet, odpowiadać na współczesne zachowania, tendencje i kanały komunikacji. Bardzo ważna jest identyfikacja grupy docelowej odbiorców, dzięki czemu oferta kulturalna Teatru zyskuje więcej odbiorców. Teatr, podejmując działania promocyjne, powinien uwzględniać kontekst społeczny

oraz nawiązywać współpracę z innymi instytucjami i podmiotami, uzyskując w ten sposób większe możliwości marketingowe. Sprawne działania marketingowe pozwalają na uzyskiwanie efektywnych rezultatów bez angażowania nadmiernych środków finansowych, a ekwiwalent finansowy podejmowanych działań reklamowych utrzymuje się na wysokim poziomie.

Koncepcja programowa a realizacja założeń Polityki Rozwoju Kultury 2020+

Moja dotychczasowa koncepcja programowa działalności Teatru Powszechnego w Łodzi w pełni uwzględniała założenia „Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi”. W obszarach, które dotyczyły miejskich instytucji kultury, założenia Polityki Rozwoju Kultury 2020+ były wdrażane zgodnie z założeniami dokumentu – w oparciu o moje autorskie inicjatywy artystyczne i projekty edukacyjne.

Misja, która sformułowana została przez Radę Miejską w Łodzi (Uchwała nr LIX/1252/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi” oraz Uchwała nr LXXV/2049/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 19 września 2018 r. w sprawie aktualizacji „Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi”), wyrasta z założeń, które zbieżne są realizowaną przeze mnie od lat koncepcją Teatru Powszechnego w Łodzi jako „Teatru blisko ludzi”.

W „Misji” zapisane jest: „Dbamy o aktywne uczestnictwo mieszkańców miasta w kulturze, budujemy przestrzeń otwartą i przyjazną twórcom i tworzymy warunki do rozwoju nowoczesnych instytucji. Celem tych działań jest wzmocnienie ponadlokalnej pozycji kulturalnej miasta”. Założenia te realizowane są w Teatrze Powszechnym w Łodzi, który ma jedną z najwyższych frekwencji spośród wszystkich teatrów w kraju. Nowoczesność wdrażana jest na poziomie zarządzania instytucją oraz wykorzystywania nowych technologii w produkcji spektakli, organizacji pracy czy marketingu. Ponadlokalna pozycja Teatru budowana jest konsekwentnie przez udział w festiwalach, koprodukcje czy kolejne edycje Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych. W „Misji” czytamy również, że „duma z przeszłości musi iść w parze ze spojrzeniem w przyszłość. Łódź winna

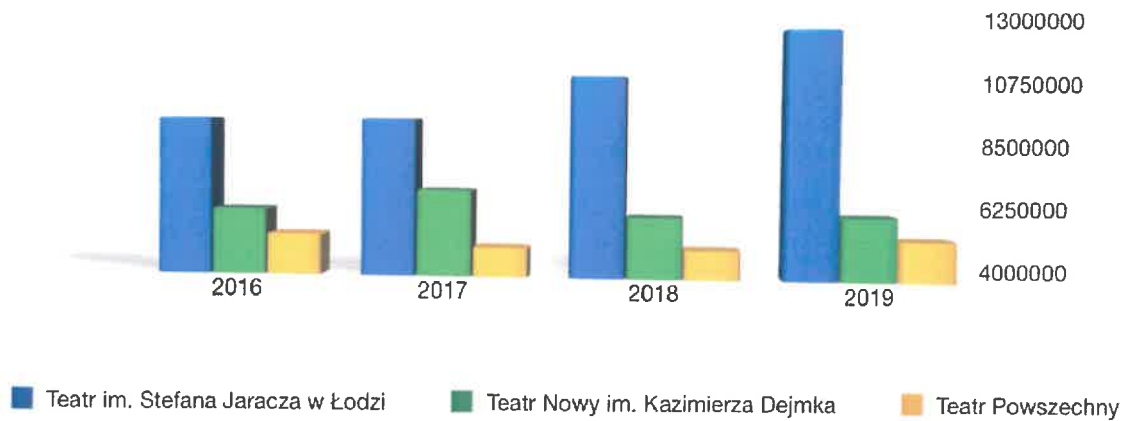
się stać miastem kultury poszukującej, eksperymentującej, stawiającej na działania nowatorskie, edukujące, wychowujące przyszłych odbiorców oferty kulturalnej, skłaniające do podejmowania aktywności w sektorze kultury”. Cele te osiągamy, realizując nasze prapremiery, premiery, inicjatywy społeczne (dla osób z niepełnosprawnościami, wykluczonych i o utrudnionym dostępie do kultury) i projekty edukacyjne (m.in. cykl „Dziecko w sytuacji” i edukacja teatralna/warsztaty). Wszystkie wymienione działania zamierzam w trakcie kolejnych sezonów artystycznych kontynuować oraz wprowadzać nowe rozwiązania.

Sformułowane w „Polityce Rozwoju Kultury 2020+” cele operacyjne (m.in. 1.3: „Wspieranie rozwoju współpracy regionalnej i międzynarodowej z obszarów strategicznych”; 2.1: „Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców Miasta w kulturze”; 4.1 „Poprawa dostępności, różnorodności i innowacyjności oferty kulturalnej”) są osiąmane poprzez prowadzenie działalności kulturalnej, artystycznej, edukacyjnej, społecznej i edukacyjnej, a w kolejnych czterech sezonach artystycznych będą osiąmane poprzez autorskie projekty opisane w mojej koncepcji. Analogicznie realizowane będą cele zgodnie z Uchwałą nr LXXV/2049/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 19 września 2018 r. w sprawie aktualizacji „Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi” – m.in. realizacja „Kultury u podstaw” oraz dalszy rozwój systemu informacji kulturalnej i promocji wydarzeń kulturalnych.

Polityka Rozwoju Kultury 2020+ - unowocześnienie infrastruktury

Do realizacji strategicznych celów dotyczących unowocześnienia infrastruktury Teatru konieczne będzie pozyskanie finansowania – budżet Teatru w najmniejszym stopniu nie stwarza możliwości do przeprowadzenia modernizacji. Stan niedofinansowania Teatru obrazują dysproporcje w dotacjach dla łódzkich teatrów dramatycznych.

Dotacje dla łódzkich teatrów dramatycznych od Organizatorów
- wg lat (w złotych).

Dotacja Teatru Powszechnego w Łodzi obejmuje także dotację na Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych.

Kluczowe dla przeprowadzenia modernizacji będzie wsparcie Organizatora. Do tej pory w Teatrze Powszechnym podjęte zostały wszelkie kroki, aby zmodernizować Dużą Scenę – Teatr otrzymał dofinansowanie, podpisał umowę, jednak niezależny od nikogo ogromny wzrost cen usług budowlanych uniemożliwił wyłonienie wykonawcy – podobnie jak w przypadku wielu inwestycji prowadzonych przez Urząd Miasta Łodzi. W dwóch przetargach złożono oferty, które przekraczały maksymalną wartość projektu modernizacji. Modernizacja Dużej Sceny jest niezbędna, aby Teatr Powszechny mógł się rozwijać. Dzięki niej powstanie nowa jakość artystyczna i kolejne piętro myślenia o nowoczesnej formie komedii – obecny układ widowni i sceny narzuca określony repertuar i formę. Brak modernizacji zahamuje nie tylko rozwój Teatru Powszechnego, ale również możliwość normalnego, konkurencyjnego działania.

Sytuacja pandemii koronawirusa unaoczniała w całej Polsce następującą prawidłowość: zamknięcie teatrów na kilka miesięcy najdotkliwiej odbiło się na kondycji finansowej teatrów, w których znaczną część budżetu stanowią wpływy z biletów. Teatry najbardziej samodzielne, czyli te, które notują wysokie wpływy (np. wpływy z biletów Teatru Powszechnego w Łodzi w 2019 roku były niemal równe wysokości dotacji podmiotowej), pracują bardzo intensywnie i mają jedne z najwyższych frekwencji w kraju. Mogą funkcjonować, ponieważ wypracowują

samodzielnie bardzo dużą część budżetu. Zatrzymanie możliwości prezentacji przedstawień w pandemii unaocznilo bardzo wyraźnie, że w ich przypadku dotacja podmiotowa nie pokrywa nawet kosztów stałych, czyli de facto nie pozwala na funkcjonowanie teatru. Ten problem nie dotyczy teatrów, które mają wysokie dotacje podmiotowe, grają mniej przedstawień, mają niskie wpływy z biletów i relatywnie niższą frekwencję. Sytuację tę można by określić na płaszczyźnie teatru terminem „paradoksu epidemii”, które być może w przyszłości przejdzie do historii jako termin obrazujący tendencję do nieproporcjonalnego finansowania instytucji.

Paradoks skłania z pewnością do zrewidowania polityki kształtowania dotacji, stosowania zasady proporcjonalności i partnerskiego podejścia do instytucji, które wielokrotnie w kryzysowych sytuacjach udowadniały determinację w dążeniu do celu i misyjnej działalności na rzecz widzów i mieszkańców. Ważne, aby odpowiedzieć sobie na pytanie, czy zreformowana i nowoczesnie zarządzana instytucja kultury, posiadająca wymierne wyniki, powinna paść ofiarą własnego sukcesu i być pozbawiona prawa do równego traktowania ze strony Organizatora? Jeśli tak, uprawniony byłby wniosek, że nie warto wkładać nadmiernie dużo pracy, samodzielności i zaangażowania w działalność na rzecz miasta i mieszkańców, ponieważ skutkiem może być tylko i wyłącznie zmniejszenie wsparcia i finansowania.

Obecny kontekst uwypuklił w jaskrawy sposób wspomniane wyżej paradoksy. Wierzę, że pandemia i jej naoczne skutki dla kultury pozwolą Ludziom Teatru oraz Organizatorom spojrzeć w nowy sposób na przyszłość polskiego Teatru.

Ewa Rikawska

13.06.2020r. Łódź